Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

ССКП Чурапчытааҕы райкомун уонна народнай депутаттар оройуоннааҕы Советтарын органа

№ 145 (5969)

1983 сыл. Ахсынньы 6 күнэ оптуорунньук

Сыаната 2 харчы.

Арҕаа Европа дойдуларыгар АХШ ядернай ракеталары тарҕатан туруоруутун утары охсуһуу бүтүн аан дойдутааҕы нэдиэлэтэ саҕаланна.

ПАРТИЙНАЙ КОНФЕРЕНЦИЯ УУРААҔЫН — ОЛОХХО

Соторутааҕыта үрдүк деловой, идейнэй-политическай таһымҥа буолан ааспыт XXVII оройуоннааҕы партийнай конференция, ССКП XXVI съеһин уонна Киин Комитет кэнники Пленумнарын уураахтарынан салайтаран, чугастааҕы икки сылга оройуон экономическай уонна социальнай сайдыытын чопчу программатын ырытан оҥорбута.

Бу күннэргэ оройуон партийнай тэрилтэлэрэ конференция түмүктэрин дьүүллэһэллэр. Онно киһилэр бэйэлэрин, туһааннаах коллективтар сыллааҕы үлэлэрин сиһилии ырытар, итэҕэстэрин уонна кэтүтүүлэрин сытыытык ырыйар, партийнай-тэрийэр, политическай-интэр үлэни тупсарыы дьаһалларын бэлиэтиир эбээһинэстээхтэр.

Оройуон экономикатын сүрүн салаатын — тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин соруктара дьэҥкэлэр: 1983 сылы ситиһиилээхтик түмүктээһин, общественнай сүөһү быйылгы кыстыгын тэрээһиннээхтик ааһарыы, кыстык кэмигэр фуражнай ынах ахсыттан 850-нуу кг үүтү ылыы, хас биирдии бороосуну 115-тии кг төлөһүтүү. Коммунистар итии кирбиилэр хайҕах ылыллан ныһалларын критическэйдик ырытыахтаахтар, салайар кадрдарга, специалистарга, алын үлэ коллективтарыгар үрдүк көрдөбүлү туруоруохтаахтар.

Партийнай конференция пятилетка төрдүс сылыгар оройуон тыатын хаһаайыстыбатын сүрүн кирбиилэрин ыйан биэрбитэ: государствоҕа 2440 тонна эт, 8480 тонна үүт, 330 тонна хортуоппуй, 240 тонна оҕуруот аһа туттарыллыахтаах, фуражнай ынах ахсыттан 1450 кг үүт ыаныахтаах, хас 100-түү ынах сүөһүттэн 70-нуу ньирэй уонна эмиэ 70-нуу кулун ылыллыахтаах, гектартан 7,2 центнертан итэҕэһэ суох туорахтаах культуралар үүнүүлэрэ хомуллуохтаах. Итии соруктары бы һаарыы совхозтар сиргэ оҥоруу культуратын тосту үрдэтэллэрин, сүөһү ииттиитин хаачыстыбалаах көрдөрүүлэрин аалин тупсаралларын эрэйэр. Итинэн сибээстээн салаалары ыһыыга бэлэмнээһиҥҥэ, чуолаан кыһыҥҥы агрономическай дьаһаллары олоххо киллэриигэ, төрүөҕү сүтүгэ суох ылыыга уонна эмчирэппэккэ иитиигэ, сүөһүттэн аһы-үөлү ылыыны элбэтии соруудахтарын эрэйдээхи толоруута партийнай мунньахтарга ураты болҕомто уурулуохтаах.

Конференция оройуоҥҥа капитальнай тутуу тэтимэ бытааныы, хаачыстыбата намыһаҕын бэлиэтээбитэ уонна пятилетка хаалбыт сылларыгар тутар-таһар үлэлэр кээмэйдэрин салгыы улаатыннарарга, хаачыстыбатын тосту тупсарарга, хаһаайыстыбаннай ньымалары тутууну кэҥэтэргэ ыҥырбыта. Бу боппуруостар эмиэ кэпсэтиҥ киниигэ туруохтаахтар.

Нэһилиэнньэни хааччыйар тэрилтэлэр, норуот үөрэҕириитин, доруобуйа харыстабылын уонна культура учреждениеларын, киһилэр партийнай тэрилтэлэрин иннилэригэр делегаттар этиилэригэр, конференция резолюциятыгар чопчу соруктар туруоруллубуттара. Олору киһиэник дьүүллэһиэххэ, ыйыллыбыт итэҕэстэри түргэнник туоратар суһал дьаһаллары ылыахха.

ССКП КК бэс ыйынааҕы (1983 с.) Пленумун көрдөбүллэригэр сөп түбэһиннэрэн, партийнай тэрилтэлэр маассабай-политическай үлэ кэдьүүтүн үрдэтэн иһэр эбээһинэстээхтэр. Конференция бэлиэтээбитин курдук, бу дьыалаҕа оһиэхэ элбэх итэҕэстэр бааллар. Чуолаан, үлэһиттэри экономическай үөрэхтээһин үгүс сирдэргэ куолутугар эрэ тэриллэр, дьон олорор уонна үлэлиир миэстэлэриттэн иитэр үлэ ситэ дьүөрэлэммэт, коллектив чилиэннэрин иитиигэ салайааччылар оруоллара өссө да үрдэтиллэ илик. Бу боппуруостар миэстэҕэ ирдэбиллээх кэпсэтиини эрэйэллэр.

Партийнай-тэрийэр, политическай-иитэр үлэ бүтүннүүтэ үлэһиттэр айымньылаах активностарын үрдэтиигэ, партийнай, государственнай уонна үлэ дьиссипилинэтин бөҕөргөтүүгэ туһаайыллар уонна, сүрүннээн, онон сыаналанар. Оттон конференцияҕа оройуоҥҥа партийнай уонна государственнай дьиссипилинэ ССКП КК сэтинньитээҕи (1982 с.) Пленумун көрдөбүллэригэр өссө да эппиэттээбэт туруктаах, үлэ дьиссипилиинэтин бөҕөргөтүүгэ үгүс коллективтарга утумнаах дьаһаллар ылыллыбаттара бэлиэтэммитэ. Партийнай тэрилтэлэр итинтэн чопчу түмүктэри оҥостуохтаахтар.

Партийнай мунньахтарга коммунистар, конференция делегаттарын критическэй этиилэригэр улахан болҕомто уурулуохтаах. Партийнай группаларга, сыахтааҕы уонна маннайгы сүһүөх партийнай тэрилтэлэргэ отчуоттар-быыбардар кэнниләриттэн бу оттүнэн туох оҥоһуллубутун түмэн көрүөххэ, эбии дьаһаллары ылыахха, биир даҕаны критическэй этии олохтонмокко хаалбатын ситиһиэххэ.

Партийнай конференция уурааҕын олоххо киллэрии — оройуон экономикатын уонна культуратын салгыы сайыннарыы дьоһуннаах усулуобуйата.

ЭЙЭ ТУҺУГАР БҮТТҮҮН ДЬУЛУУР

Тутааччылар куоластара

Американскай империализм күүһүнэн өттөйөр политикатын бохсорго биһиги хаан-уруу партиябыт Киин Комитетын Генеральнай секретара, ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателэ Ю. В. Андропов Сайабылыанньатэ сүүкэн суолталаах. Ол да иһин биһиги, «Якутсельстрой» мехучастогын рабочайдара уонна сулууспалаахтара, итии дьоһуннаах докумуону истиҥ биһирэбилинэн көрүстүбүт.

Ядернай сэрии сэбин тарҕатыыны утары охсуһуу бүтүн аан дойдутааҕы нэдиэлэтэ саамай тоҕоостоох кэмҥэ ыытыллар уонна, биллэн турар, улахан кэдьүүстээх буолуоҕа.

Тыа сирин тутааччылара бу эппиэттээх күннэргэ ордук күүрээ-хаарал үлэ-лиилләр, оройуон киһилигэр олоҥхорбиилиске уонна Одьулууҥҥа автогараж тутуулларын ситэрэн государственнай комиссияҕа туттарарга дьулуһаллар. Киһилэр итинэн бэйэлэрин Ийэ дойдуларын модун кыаҕын хаҥатыйалларын, эйэ дьыалатын бөҕөргөтүһэллэрин үчүгэйдик өйдүүллэр.

З. СИБИРЯКОВА,
партийнай тэрилтэ секретара.

Кэскилбит туһугар

Вашингтон салайар үргүстара Арҕаа Европаҕа ядернай сэрии сэбин, кыааттаах ракеталары тарҕатан туруоруону саҕалаабыттарын, космоһы эмиэ өлөрөр-өһөрөр туһулгэҕэ кубулутарга суоттаналларын абара-сатара, кэлэйэ истэбит. Бу тыгааһынннаах түгэҥҥэ ССКП КК Генеральнай секретара, ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателэ Ю. В. Андропов оҥорбут Сайабылыанньатын ордук биһирии, кэрэхсии көрсөбүт. Хаан-уруу коммунистическай партиябыт, Советскай правительствобыт эйэлээх политикатын иитиигэ өйүүбүт.

Биһиги, «Мындаҕаайы» совхоз «Юбилейнай» комсомольскай-ыччат фермэтын үлэһиттэрэ, кыстык ааспыт үс ыйыгар үүт ыамын былааны 104,6 бырыһыан толордубут. Туохаах соруудахтарын маанылыксыттар Мария Фомина 130, Егор Кожуров 127 бырыһыан толорботтулара.

Ядернай сэрии сэбин тарҕатыыны утары охсуһуу аан дойдутааҕы нэдиэлэтигэр өссө таһаарыылаахтык үлэлээн улуу Советскай Ийэ дойдубут экономическай уонна оборонай кыаҕын салгыы хаҥатыһарга бигэ быһаарынылаахпыт.

М. САВВИНА,
групкомсорг.

Уодаһыннаах дьайыыны бырачыастыыбыт

Бу күннэргэ биһигэ Мугудай нэһилиэгэр үлэ коллективтарыгар таб. Ю. В. Андропов Сайабылыанньатын дьүүллэһии активнайдык бара турар.

Мин, Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии кыттыылааҕа, Арҕаа Европаҕа АХШ тарҕатан туруорар орто ыраахха тийэр ядернай сэриилээх сэптэрэ ССРС-ка, социалистическай доҕордоһуу дойдуларыгар суоһааһыны оҥороллорун ордук чуҕастык өйдүүбүн уонна бу уодаһыннаах дьайыыны уорҕаахтык бырачыастыыбын.

Биһиги, советскай дьоннор, американскай империалистар уонна киниэхэ НАТО-лаах союзтаахтара күүһүнэн өттөйөр политикаларын биир санаанан утарабыт, таб. Ю. В. Андропов Сайабылыанньатыгар этиллэр бары хардары эппиэт дьаһалларын ис сүрэхпититтэн биһирибит. Дьэ ол иһин АХШ итэ милитаристическай курсун утарар аан дойдутааҕы нэдиэлэ биллэриллибитин саамай сөптөөҕүнэн ааҕабыт.

Биһиги, сэрии ветераннара, планета эйэҕэ дьулуһар күүстэрин модун бырачыастарыгар бэйэбит куоластарбытын холбуубут.

Т. ПОГОВИЦЫН,
икки Кыһыл Сулус орден кавалера.

«Мындаҕаайы» совхоз Болугурдааҕы отделениетын «Юбилейнай» комсомольскай-ыччат фермэтыгар учуоттууһан С. Г. Беляева үлэлиир. Саргылана сооччээни, хас да сыл медсестранан үлэлээбит буолан, үүт хаачыстыбатын кытаанахтык хонтуруоллуур, тутар туох да иҥнэҕэ суох буолар.

Снимокка: С. Г. Беляева (хаҥас) маанылыксыт Мария Фомина үүтү тутар.

П. Оконешников фотота.

ҮЛЭ БРИГАДНАЙ ФОРМАТЫН САЙЫННАРЫАХХА

ССКП КК, ССРС Министрдэрин Совета уонна ПСБСКС промышленноска үлэни тэрийии итиэннэ көҕүлээһин бригаднай форматын салгыы сайыннарыы уонна кэдьүүһүн үрдэтии туһунан боппуруоһу көрдүлэр итиэннэ туһааннаах уураахтары ылыннылар.

ССКП КК «Промышленноска үлэни тэрийии уонна көҕүлээһин бригаднай форматын салгыы сайыннарыы итиэннэ кэдьүүһүн үрдэтии туһунан» уураахтар билиҥҥи усулуобуйаларга предприятиелар үлэлэрин кэдьүүһүн үрдэтии, производствоны салайыыга үлэһиттэри киэҥник кыттыыларын уонна иитии туһаайыыларыттан биирдэстэринэн үлэни тэрийии уонна көҕүлээһин бригаднай формата буолара — бригэдэлэр общественнай производствоны салгыы интенсификациялааһыҥҥа, партия XXVI съеһин, ССКП КК сэтинньитээҕи (1982 с.) уонна бэс ыйынааҕы (1983 с.) Пленумнарын уураахтарын толорууга оруоллара улам үүнэн, үлэ коллективтарын производственнай уонна социальнай ячейкаларынан буолан иһэллэрэ бэлиэтэнэр.

Кэнники сылларга саҥа тииптээх бириэгэдэлэр — комплекснайдар, курдаттыы үлэлээччилэр, үлэ төлөбүрүн итиэннэ бүтэһиктээх түмүктэрин биир нарээтигэн ааҕтаран үлэлээччилэр — сайдаллар.

Онуу таһа үлэни тэрийии бригаднай форматын сайыннарыыга биллэр-көстөр итэҕэстэр бааллар. Сорох салааларга бириэгэдэлэр аатыгар эрэ, хампаанньа курдук тэриллэллэр, дьыалар хаачыстыбаннай өттүн сыаргыбалаан туран, ахсаан өттүн урутатан тутуу таһаарыллар.

Бириэгэдэлэри завод иһинэр былааннааһыҥҥа, технологияны, производствоны уонна үлэни тэрийиини, киһи төлөбүрүн систематын тупсарыыга ааҕа буолар үлэлэри ыытааҕа эрэ тэрийии туһалаах эбэт. Үгүс предприятиелэргэ бириэгэдэлэр үрдүк оҥоруулаахтаах үлэлиилэригэр усулуобуйаларын тэрийии иһин сыахтар, отделлар уонна сулууспалар салайар итиэннэ инженернэй техническэй үлэһиттэрин эппиэтинэстэрэ чуолкайдана илик. Киһилэри тэрийиигэ өйдөтөр үлэ уонна моральнай-психологическай факторлар сөптөөх сыаналаммакка. Үлэ бригаднай форматын усулуобуйаларыгар партийнай, профсоюзнай уонна комсомольскай тэрилтэлэр тутуулларын, үлэлэрин фор маларын уонна ньымаларын уларыта тутуу быстахтык олоххо киирэр.

ССКП Киин Комитета ССРС министерстволарын, ведомстволарын, союзнай республикалар министрдэрин Советтарын, холбоһуктар уонна предприятиелар салайааччыларын, партийнай уонна профсоюзнай тэрилтэлэри үлэни тэрийии итиэннэ көҕүлээһин бригаднай форматын олоххо киллэрии туругун сирийэн билсиһэллэригэр, киниэхэ быһаарыллыбыт сайыннарар уонна түмүктэрин үрдэтэр дьаһаллары ылалларыгар эбээһинэстээтэ.

ССКП КК бу боппуруоска ылыммыт уурааҕынан салайтаран, ССРС Министрдэрин Совета уонна ПСБСКС «Промышленноска үлэни тэрийии уонна көҕүлээһин бригаднай форматын салгыы сайыннарыы уонна кэдьүүһүн үрдэтии дьаһалларын туһунан» уураах ылыныылар.

(ССТА).

ҮЛЭҔЭ, ОЛОХХО ЫКСА СИБЭЭСТЭЭН

Мугудайдааҕы партийнай тэрилтэ массабай-политическай үлэтин опытыттан

КӨДЬҮҮҺҮН ҮРДЭТЭРГЭ КЫҺАНАБЫТ

Партия саҥа киһини иитиини коммунистическай тутуу сүҥкэн сыаллаах сыалынан эрэ буолбакка, ону аппаи оҥоруу... усулуобуйатын быһыытынан көрөр. ССКП КК бэс ыйынааҕы (1983 с.) Пленума идеологическай, иитэр үлэ инникитин күүскэ туруоруулларын өссө төгүл тоһоҕолоон бэлиэтээбитэ.

ССКП КК муус устар ыйынааҕы, сэтинньитээҕи (1982 с.) уонна бэс ыйынааҕы (1983 с.) Пленумнарын уураахтара нэһилиэк бары государственнай, общественнай тэрилтэлэригэр, производственнай участоктарга киэҥник дьүүлэһиллибиттэрэ.

Иитэр үлэ боппуруостара партийнай мунньахтарга утумнаахтык көрүллэллэр. Быйыл нэһилиэккэ массабай-политическай үлэ туругун туһунан аһаҕас партийнай мунньахха киэҥник кэпсэттибит. 4 пропагандист, 2 агитзонаҕа үлэ активистарын отчуоттара көрүллүбүттэрэ. Итини тэҥэ политическай уонна экономическай үөрэхтээһин тэрээһинин уонна түмүктэрин, педагогическай пропаганда туругун о.д.а. тустарынан боппуруостар дьүүллэһиллиилэр. Иитэр үлэ боппуруостарын уопсай партийнай мунньахха уонна партбюроҕа дьүүллэһии бу үлэни хонтуруоллуур эрэ сыаллаах буолбатах, ону тэгэ активы түмэр, киниэхэ сүбэлиир биэрэр, инники соруктары чуолкайдыыр сыаллаах.

Сезоннай үлэлэргэ идеологическай хааччыйыы группалара тэриллэн үлэлээбиттэрэ производственнай былааннары толоруу тула быһаччы быйаҥы оҥорооччулары түмэргэ суолтата улахан этэ. Быйылгы кыстыкка 5 фермаҕа үстүү киһилээх иитиини группалара тэриллибиттэрэ. Киниэхэ хас биирдиилэрэ ахсын Сүөһү... күнүн тэрийэллэр, онуоха отделение специалистарын партийнай активы киэҥник тардаллар.

Быйыл рабочайдары түмүүгэ саҥа форма быһыытынан отделение үтүү, этэ оҥорооччуларын итиинэ механизаторы тус-туһунан түмэн үлэни-хамнаһы саҥалыы тэрийии соруктарын быһаарсыыны киллэрдибит. Ити дьаһалга культура эргиэн, эмп тэрилтэлэрэ активнайдык кыттыылара улахан көмөнү оҥороллор.

Лекционнай пропаганда сүрүн кээн үлэ коллективтарын оруолларын үрдэтиигэ, дисциплинаны бөҕөргөтүүгэ туһаайыллар буолла. Сыл устата сэттэ ыйдаагар тыһыынча киһини хабан 150-ча лекция, дакылаат ааҕылынна.

1982—1983 сс. политическай уонна экономическай үөрэх дьылыгар нэһилиэк үрдүнэн 12 оскуолаларга 180 киһи хабыллыбыта. Оскуолалар 14—16 заняттиелары ыытан үлэлэрин түмүктээбиттэрэ. Итиниэхэ ордук учугэйдик отделение управляющайа Н. Д. Пермяков, сельсовет исполкомун председателэ М. Д. Кропивнова, учууталлар В. К. Еримеева, Е. А. Слепцова, И. С. Захаров салайар оскуолалара уонна тематическай семинардара үлэлээбиттэрэ.

Быйыл 15 партийнай, комсомольскай, экономическай үөрэх оскуолалара тэрилиннилэр. Үөрэх бары көрүҥнэринэн 216 киһини, ол иһигэр 148 рабочайы хаптыбыт. Оскуолалар үөрэҕи кэмигэр саҕалаан бу күннэргэ биэстии—түөртүү занятиелары ыыттылар.

Орто оскуола педагогическай коллектива (директор коммунист В. Г. Макарова) идеологическай иитэр үлэҕэ сүрүн күүһүнэн буолар. Партия КК бэс ыйынааҕы Пленумун кэнниттэн коллектив нэһилиэнньэ ортотугар иитэр үлэтин тосту тупсарда. 9 учуутал политическай үөрэхтээһин оскуолаларыгар пропагандистыыллар, 1 учуутал кини агитштаб начальнигынан, 1 учуутал «Знание» общество олохтоох тэрилтэтин, 1 учуутал төрөппүттэр комитеттарын председателлэринэн, 12 учуутал лектордарынан үлэлииллэр.

Учууталлар нэһилиэк общественнай олоҕор активнайдык кыттыылара үөрэх-иитии үлэтэ түмүктэригэр быһаччы сабыдыаллыыр. Оскуола ааспыт үөрэх дьылын бииргэ да үөрэнээччини кылааска иккиһин хааллардык түмүктээбитэ, оройуон орто оскуолаларын социалистическай куоталаһыыларыгар иккис миэстэҕэ тахсыбыта. Предметнай олимпиадаларга, педагогическай ааҕыыларга бастыҥнар кэккэлэригэр сылдьар.

Идейнэй-иитэр үлэҕэ культурнай-сырдатар тэрилтэлэр оруолларын үрдэтии ураты миэстэни ылар. Мугудайдааҕы Культура дьиэтэ (директор коммунист Т. Н. Васильева) нэһилиэнньэни ой-сааҕа оттуунан иитиигэ кэккэ сылларга утумнаахтык үлэлээтэ, оройуоҥҥа, ону ааһан республикаҕа тиийэ бастыҥнар ахсааннарыгар сылдьар. Быйыл сайын «Айан» агитационнай-культурнай бригадата 48 хонуулааҕы отууларга уонна фермаларга сылдьан 1247 киһини хаата. Бригадаҕа 35 бойобуой листок, 22 «Молния» таһаарда.

Нэһилиэккэ массабай-политическай үлэни сэргэхсийиитэ отделение хаһаайыстыбатын үлэтин оро көҕүүүгэ сабыдыала улаатта. Сылааспыт уон биир ыйыгар отделение үрдүнэн 993 тонна үүт ыанна. Итини сыллааҕы былаан 44 тоннанан аһарылынна. Государствоҕа үүтү атыылааһын сыллааҕы сорудаҕа 23 тоннанан куоһарылынна. Оттон эти государствоҕа атыылааһын сыллааҕы сорудаҕа 54 тоннанан аһарылынна. Хас биирдии фуражнай ынахтан 1568 кг үрүҥ илгэ ылылынна. Ити эмиэ сыллааҕы кирбиитэн лаппа үрдүк. Итинэн пятилетка сүрүн сыла бүтүөр диэри үүтү атыылааһын сорудаҕын 250 тоннанан, эти атыылааһын былаанын 128 тоннанан аһарар, пятилетка сорудахтарын бу күннэргэ толорорго кыах үөскээтинннэ. Оттон түүлээҕи бултааһын пятилеткатааҕы сорудаҕын кэлэр сыл тохсунньутугар толоруохпут.

Быйылгы общественнай сүөһү кыстыгар оройуоҥҥа ыгыргыны таһаарар үрдүк эбийээталистибэни ылынан үлэлиибит. Кыстык бастакы үс ыйыгар биирдии фуражнай ынахтан 363 кг үүтү ыан государствоҕа 232 тоннаны атыылаатыбыт, онон графиктар куоһарылыннылар. Эбийээлистибэ быһыытынан үс ыйга биирдии бороскуну 38 кг тэлиһүүтүнэхтээх этибит. Ону 42,7 кг-наа толордубут.

Отделение ити ситиһиитигэр партийнай тэрилтэ коммунистара массабай-политическай үлэни инники кэккэҕэ туруоран үлэлээһиннэрэ быһаарар оруоллаах.

Л. ДЬЯКОНОВ,
партбюро секретара

ЛЕКЦИЯЛАР ТАРДАР КҮҮСТЭРЭ

«Знание» общество олохтоох тэрилтэтин 18 лектордара аан дойду балаһыанньатын, тыа хаһаайыстыбатын, педагогика уонна медицина циклэлэрин нэардаһан идэтийэн үлэлииллэр. Хас биирдиилэ циклэ эппиэттээх дьоннор аналлаах. Кинилэр кварталларынан оҥорор былааннарын маҥнайгы сүһүөх тэрилтэ биргэтэр. Олор толоруллуулара кытаанахтык хонтуруоллааныр.

Общество үлэтигэр хас биирдии лектор актыбынайдык кыттар, лекциялары кэмин-тоҕоо бэлэмниир. Ол курдук, коммунистар Л. А. Дьяконов, Н. Д. Пермяков, В. Г. Макарова уонна учууталлар Е. А. Слепцова, Г. К. Макаров о. д. а. лекционнай пропагандаҕа үтүө сүбэлээх сыһыаннарынан, бэйэ билиитин үрдэтиигэ утумнаахтык үлэлээһиннэринэн үтүө холобуру көрдөрөллөр. Эдэрдэртэн учуутал И. С. Захаров, культура уһаҕата Т. Н. Васильева үөрэнэр кинилэри утумнуулара кэрэхсэбиллээх.

Ааспыт саас Карл Маркс [illegible] лаах теоретическай конференцияны ыытыыга общество чилиэннэрэ үгүс үлэлээбиттэрэ. Күһүн ыгыммалыыны уонна иккиэмэ утары охсуһуу аналлаах киножурнал дорҕоуоллаах лекцияҕа элбэх киһи сонургуу сылдьыбыта, кэрэхсээбитэ.

Уопсай биир политкуннэри ыытыыга сельскай Культура дьиэлэрин, агитзоналары туһанабыт. Зоналар занятиеларыгар иккилии лекцияны бэлэмниибит. Лектордар хаһаа сыһыахтарынан, темалары эрэхэтэн чуолкайдаллар, кэпсиилэргэ семинардар ыыталлаллар, сүбэлэр биэрэллэр.

Бииһиги аны лекциялар циклэлэрин элбэтэргэ, лекциялары дьүүллэһии уопсай ирытыы, методическай көмө формаларын баһылыырга соруктанабыт. Онуоха аналлаах литература көстөн биэрбит. Маныаха оройуоҥҥа кинигэ бэлэм лекциялары, литератураҕа муньуу улахан көмөлөөх буолуох этэ.

А. ПЕРМЯКОВА,
«Знание» общество олохтоох тэрилтэтин председателэ.

БИҺИГИ ПАРТИЙНАЙ ГРУППАБЫТ

Тылдьааҕы партгруппа 14 коммунистара бары кэриэтэ производствоҕа быһаччы кыттан үлэҕэ коммунистическай сыһыан үтүө холобурун көрдөрөллөр. Ол курдук, опыттаах сүөһүһүт И. Д. Петрова көлүөх, оройуу ыырэйдэри ылан баран, кыстык үс ыйыгар биирдиилэрин 56-лыы кг-тан ордук тэлэһүттэ. В. Д. Хоютанов оператор быһыытынан хотон механизацията эгкилэ суох үлэлиирин хабыс да сылын хаһыйдыа. Эдэр коммунист Е. Е. Захаров, промкомбинакка үлэлии сылдьан баҕа оттүнэн сүөһү иитиитигэр үлэлии кэлбитэ — бэйэтэ туспа үтүө холобур. Оттон пенсионер коммунистар бириэмэ бары үлэлэригэр күүс-көмө буолаллар, эчэтэ үлэҕэ уһуйууга солбуллубат дьон.

Партия туруорар соруктарын олохха киллэриигэ коммунистар иһи авангарднай оруолларын өссө үрдэтэр туһугар партгруппа иһэ ахсын производственнай былааннар толорууларын иһинэн дьүүллэһэн, чопчу дьаһаллары быһаарар итиннэ олору олоххо киллэрии иһин эппиэтиниһин, алын производственнай коллективтар салайааччыларын тэҥэ, биирдии коммунистарга сүктэрэр. Ону, биллэн турар, хонтуруоллааһынынан чиҥэтэбит. Холобур, кыстык бастакы ыйыгар үлэ тэрээһинин дьүүллэһиигэ биһиги итэҕэстэр арыллыбыттара. Олору туоратыыга биирдиилээ коммунистарга, боддьоҕун чопчу ыйан туран, сорудахтар бэриллибиттэрэ. Итиниэ сүһүнүөх толоруллуннулар. Быйылгы кыстыкка киирэн баран дьон олорор сиригэр иитэр үлэ, сельскай Культура дьиэтин уонна пенсионердар советтарын үлэлэрин тустарынан отчуоттары истэн бэлиэтээбит дьаһаллары ылыл олоххо киллэриллиннилэр.

Коммунистар, биллэн турар, итиннэ кыаттар элбэх сорудахтары тайыһан бастайааннай сорудахтаахтар. Профком, иирдиилэй хонтуруол группатын билиҥҥи коммунистар салайаллар, маҥнай искусственнай сиэмэлээһини тэрийии иһин эппиэтинэһи коммунист сүгэр.

Ол эрээри ыарыһахтар боппуруостардаахпыт. Холобур, билии-көрүү оттуутун партийнай уонна экономическай үөрэхтээһини бэйэбит тэрийэр кыахпыт суох. Дьэ манна көмөҕө партбюро кэлээ. Быйыл бииһиэхэ партийнай үөрэх түһүлгэ оскуолатын Мугудай орто оскуолатын директора В. Г. Макарова, комсомольскай үөрэх оскуолатын учуутал В. И. Коротких салайаллар. Кинилэр Маралаайыттан (балачча ыраах сир эбээт) Болдьоммут кэмигэ лоп курдук кэлэн занятиелары ыыталлара ыытан иһэллэрэ махталлаахпыт. — Сыахтааҕы партийнай тэрилтэ бииһиэхэ оҥорбут уонна оҥорор үтүө көмөлөһүүтэн ити биир эрэ холобур.

Производство сайдыыта саҥаттан саҥа соруктары туруорара сокуоннай. Быйыл бииһиги маннык фермаларбытыгар поточнай системаны киллэрээри гынабыт. Онуоха дьон-сэргэ обун-санаатын түмүөххэ, тэрээһин эгэлгэ боппуруостарын быһаарсыахха наада. Мин бэйэм онуоха эрэллээхпин: совхозпут парткомун, отделениебыт партбюротун көмөлөһүүтэ кэпии (?) хэ быһаарыахпыт.

Е. ПЕТРОВ,
партгруппорг

«ПОЧТА» АГИТЗОНАҔА

Болдьоммут кэм уонча мүнүүтэ хаалла. Дьиэлээх хаһаайын — үлэ уонна сэрии ветерана, уруккута вагонар маг-уура, билигин пенсиҥа тахсыбыта быһыаннаах дьон-тар да кочегардыы сылдьар В. В. Сивцев ыстанаахтарыгар, тус туруоран агитзона занятиетыгар бэлэмэ билэм оҥорбута улаатта. Биирдэн биир ыстааччылар киирэн олоруллар. 30-тан тахса киһи кэлбитин кэнниэ агитзона начальнига учуутал Р. Н. Дьяконова кылгастык бүгүҥҥү түмсүү соруктарын туһунан билиһиннэрэр.

Кини агитштаб ылаҕынан, бүгүн Маралаайы бары агитзоналарыгар ССКП КК Генеральнай секретара, ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателэ тов. Ю. В. Андропов Сайабылыатын туһунан лекциялар ааҕыллыахтаахтар. Бу зонаҕа ону ааҕа партбюро секретара Л. А. Дьяконов кэлбититтэн, истээччилэр улахан астынныыр.

Лука Афанасьевич бэйэнньүгүн, туох да сыһын суох, чуолкай тылларынан аан дойдуга күүстэр хаамаларыын бэллиилыырлар, бэлэм ытаанньа тутаах боппуруостарын уонна американскай империализм Арҕаа Европаҕа атомнай ракеталары туруоруутунан сибээстээн оҥоһуллубут Сайабылыатын кэпсиир. Истээччилэр бэрт элбэх боппуруостары ыйыталастылар. Рейган уонна кини администрациятын сирэйэ-хараҕа суох ракетнай-ядернай сэрии сэптэрин ыстараах туруоруутун утары саамай сиптээх харда оҥоһуллубутун бэлиэтээн санааларын да атастаһан кэлэллэр. Зона олохтоохторо, П. Н. Пермяков, В. В. Сивцев, А. М. Пермякова табаарыс Ю. В. Андропов Сайабылыатыгар эйэни харыстааһыҥҥа дьоһун ыаах суолталаах дьаһалынан буоларын бэлиэтээн тыл эттилэр. Түмүккэ олохтоохтор, Сайабылыаныкынан биир санаанан өйөөн туран, производственнай былааннары бары көрүҥҥэ ээринэн толорорго, биир күннээх хамнастарын эйэ фондугар киллэрэргэ быһаарыныылар.

Занятиеҕа участактааҕы балыыһа сестрата А. В. Сивцева бэсиэдэтэ, зона начальнига Р. Н. Дьяконова агитзоналар икки ардыларынааҕы кэрэхтээһини хаамытын уонна чугастааҕы соруктары билиһиннэриитэ барыта уурбут-туппут курдук, дьону кэрэхсэтэрдэх барда.

Бу 62 дьылбардааччылар түмэр «Ас-үөл программатын — олоххо!» девиһинэн үлэлиир «Почта» агитзона үлэтин былааныгар субуотуньуктары тэрийии, агитзоналар күрэхтэһиилэригэр кыттыы курдук үлэлэр киллэриллибиттэр. Ону тэҥэ «Бастыҥ дьиэ хаһаайката» күрэхтэһии, ыччат «Көрдөөх стартарын» тэрийии курдук үлэ саҥа көрүҥнэрэ бэлиэтэммиттэр. «Почталар» быйыл агитзоналар икки ардыларыгар ыытыллыбыт сэахымакка, рубоика уонна остуол тенниһигэр күрэхтэһиилэргэ кыайыылаахтарынан тахсыбыттар. Дьоҕус, некиирбэх оҥоһуулаах агитзона мүнүүтүттэн, истээччилэр куттарынтан суох болдьоммут кэмигэ занятиеҕа кэлиилэриттэн дьон олорор сиринэн үлэҕэ улахан суолта биэриллээ, онуоха актив түмсүүлээхтик үлэлиирэ ота көстөр.

С. ЧИЧИГИНАРОВ.

СНИМОККА: партбюро секретара Л. А. Дьяконов «Почта» агитзонаҕа.

Эдэр рабочайдар, кэпсэтиэҕин!

КОМСОМОЛЬСКАЙ-ЫЧЧАТ коллективтар үлэлэрин уонна олохторун туһунан «Саҥа олох» хаһыат ахсынньы 1 күнүнээҕи нүөмэригэр бэчээттэммит «Кэпсээҥҥит, эдэр рабочайдар?» диэн корреспонденцияны сэҥээрэн аахтыбыт уонна хаһыаты ааҕааччыларга кыттарга быһаарынныбыт.

Биһиги—Субуруускай аатынан совхоз Бэлтогогооҕу отделениетын үс комсомольскай-ыччат коллективтара баарҕ—совхоз Хатылытааҕы отделениетын комсомольскай-ыччат фермаларын кытта куоталаһан үлэлиибит. Куоталаһыыга, производственнай көрдөрүүлэри сэргэ, комсомольскай үлэ эмиэ учуоттанар. Түмүк ый 24 чыыһылатын ахсын таһаарыллан, коллективтарга тута тиэрдиллэн иһэр. Совхоз парткомун секретара С. И. Никитин, комсомольскай комитетын секретара Елизавета Сидорова уонна профком председателэ У. Н. Атласова коллективтарга тиһигин быспакка дьаллар, күннээҕи үлэбитигэр, олохпутугар мэлдьи көмөлөһөллөр. Профком ыччаттар сынньалаҥнарын, үлэлэрин уонна олорор усулуобуйаларын тупсарыыга быһаарыылаах үлэни ыытар. Бары комсомольскай-ыччат коллективтар телевизордарынан, музыкальнай инструменнарынан хааччыллыннылар. Быһата, биһиги салайааччыларбыт эдэрдэр коллективтара үчүгэйдик үлэлииллэригэр, активнайдык олоролоругар мэлдьитин кыһаналлар.

Сылаакар фермаларын старшайдарын олус кэбэҕэстик, эбиэттин олорон, талбыттарын биһиги бэркиһии аахтыбыт. Группкомсордар, ферма старшайдара—коллективка сүрүн дьоннор. Кинилэртэн ыччаттар үлэлэрэ, общественнай олоххо активностара улахан тутулуктаах. Биһиги группкомсордары коллективтар муннькахтарыгар талбыппыт, оттон ферма старшайдарын отделение салалтата сүүмэрдээбитэ.

БИҺИЭХЭ МАННЫК, ОТТОН ЭҺИЭХЭ?

Аасыыт сайынтан комсомолец Дмитрий Седалищев салайааччылаах туталачылар комсомольскай-ыччат звенолара үлэлээн эрэр. Уолаттар сайын устата түөрт квартиралаах олорор дьиэни тутан бүтэрдилэр, политүөрэх занятиетын көтүппэттэр, атын общественнай дьаһалларга активнайдык кытталлар.

Быйыл Бэлтогго бөһүөлэгэр үлэлиир 5 агитзона начальниктарынан комсомолецтар анаммыттара. Үлэ хара маҥнайгыттан тэрээһиннээхтик, кэхтээхтик саҕаланна.

Ол эрээри комсомольскай үлэҕэ итэҕэс-быһаҕас биһигин да элбэх. Биһиги, чуолаан, группкомсордар үлэлэрин сатаан тэрийэ иликпит. Ол иһин ордук сайыҥҥы өттүгэр, кинилэр туох да үлэни ыыппаттар. Маны көннөрөрбүт наада.

Үлэлиир ыччаттар сынньалаҥнарын, иллэҥ биириэмэлэрин кэдьүүстээхтик атаараллырыгар усулуобуйа тэриллэ сатыыр эрээри, итэҕэстэр биллигин да бааллар. Холобур, физзал суоҕа ыччат эт-хаан өттүнэн эрчиллиитигэр, араас кураахтарга кыттыытыгар элбэх мэрэхаттары үөскэтэр. Улахан кураахтаһыылар эрэ кинилэрин оскуола физзалын көҥүллээн дьарыктана түһэбит. Атын кэмҥэ бу үлэни тохтотор го тиийэбит.

Тыа сиригэр үлэлиир ыччат олоҕун туһунан хаһыатынан кэпсэтии, опыты атастаһыы олус наадалаах. «Саҥа олохпут» бу кэпсэтиитэ улахан кэдьүүстээх буолара саарбаҕа суох.

С. НИКОЛАЕВА,
комсомольскай тэрилтэ секретара,
«Кэскил» ферма старшайа.

Үлэ коллективтарын туһунан кэпсиибит

Түмсүүлээх буоллахха

Амма орто оскуолата. Бу улахан коллективы коммунист Егор Афанасьевич Смирников салайар. Оскуола үөрэтэр кабинеттэрэ системалаахтык толору кииирбитэ. Ол учүгэй түмүктэрдээх. Аасыыт үөрэх дьылыгар үөрэҕи билии 100 бырыһыан буолбута.

Бу түмсүүлээх коллектива педагогическай үлэһиттэрдэрин үчүгэйдик баһылаабыт, бэйэлэригэр ордук кэрдөбүллээх М. С. Попова, М. М. Неустроева уо. д. а. курдук учууталлар атыттарга үтүө холобуру көрдөрөллөр.

Оскуола үлэтин сүрүн хайысхалар ханныктарый? Итэ ким баҕарар дьыктар суола. Тоҕо диэтэххэ, оскуола олоҕу, производствоны кытта сибээһэ тохтоло суох кэҥээн иһэр. Бүгүҥҥү үөрэнээччи —сарсыҥҥы рабочай, производство тутаах үлэһитэ. Партия, дойду сакааһа итинник.

Оскуола педагогическай коллектива, туох ханнык иннинэ, оҕо үлэни таптыы иитиллэригэр улахан болҕомтотун уурар. Ол үтүө туоһутунан үөрэнээччилэр айымньылаах үлэлэрин тэриниилэрэ буолар. Манна быйыл аан бастаан «Эрчим-83» үлэ уонна сынньалаҥ дьаарыгын тэрилиннибитэ. Онус учуутала Д. М. Сидоров салайбыта. Лааҕырга 30-ча оҕо сынньанан, от хомуурутар олус кыттыыхтыыр үлэлээбиттэрэ. Кинилэр 33 тонна бастыҥ хаачыстыбалаах оту оттооннолор «Мынгатайы» совхозка туттарбыттара. Манна эбии «Урожай-83» оҕуруот звенота алта гектар балаҕан 130 тонна хортуоппуйу судаарыстыбаҕа туттарда.

Оскуола иһинээҕи оҕолору удумнуу аҥардыттан үлэни ыытар. Быйыл партком уонна Болугур сельсоветын исполкома учууталлары дьон олорор сиринэн ытар үлэҕэ күүскэ туһанан эрэллэр. Сайын 10 агитзонаҕа тэриллин. Олорго ытыллар дьаһаллары учууталлар быһаччы тэрийээхтэрэ, салайсыаххтара. Совхозка сүөһү аһылыгын собоҕуолкалааһынна, кыстыгы тэрийии, учууталлар кыттыылара, үөрэнээччилэр көмөлөрө суох барбаттар.

Оҕону иитиигэ оскуола, дьиэ-кэргэн, общественность биир өйүнэн-санаанан үлэлиллэрэ эрэйиллэр. Ол иһин оскуола администрацията төрөппүт, тэрэ аналлаах лекциилэри ааҕыыны, семинардары утумнаахтык тэрийэр. Бу үлэни оскуолатааҕы партийнай тэрилтэ (секретара М. С. Иванова) күннэтэ сүрүннүүр.

Быйыл сайын учууталлар биирдэрэ тэрийиитинэ хаһаайыстыбаннан специалистара олорор дьиэлэрин көстөөйүн тутан совхозка улаханнык көмөлөстүлэр. Бу үчүгэй бастыҥ иэһилээннэ кинэҕ сэргэ, ... Педколлектив итиннэ сэргэ совхоз кэмитинэн Амма өрүс кэрэ кэстүүлээх кытылыгар «Эрчим» үлэ уонна сынньалаҥ лааҕырын бэлэмнээн салгыы бөҕөргөтөр, онно наадалаах тутууну ытар быһаарыныылаах. Совхоз салалтата итиннэ сэргэ дьыл, икки ыһыытыыр өйүүр. Оскуола хаһыылаах хаһыс да сылын совхозка эдэр тракторнистары бэлэмнээн биэрэр. IX—X кылаастар уолаттара итинэ олус сөбүлээн, кыһаннан-мүһэнэн туран баһылыыллар.

Орто оскуола тыа сиринээҕи итэ курдук улахан оскуолалаах. Кини коллектива Ас-уал программатын олоххо киллэриигэ кыттыы суох кыһаллыы киллэрэр.

Сэмэн ПОПОВ

Таас бааннык тутуллар

ЧУРАПЧЫ. Дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыбе производственнай управлениетыгар Анатолий Николаевич Кузьмин тутуу бирикэдьиирин аналыгыттан үлэ тиһигэ биллэрдик өрүһүйэ. Хааччыстыбата тубуста, рабочайдар кыла-бара туруулара ыйбыта. Ол курдук, манна Анатолий Дмитриевич Толстоухов, Алексей Николаевич Носовицкый уонна кинэ үөрэтэ комсомолец Иван Неговицын хаһыс да сыллары болуотунньуктуулар.

Бу алта киһилээх дьоҥус коллектив быйыл муус устартан оройуон киининэр таас баанныгы тутуута элбэх сүүмэллээх үлэни толордо. Билигин саҥа бааннык тоҥуун олордууга уонна итэһэр системата таһаалыыта баада.

Ф. ЭВЕРСТОВ.

МЫНДЫР ИДЭ МААСТАРДАРА

Олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы производственнай управлениетыгар Любовь Николаевна Захарова уонна Ксенья Петровна Седалищева хаһыс да сылларын дьахтар түүлээх бэргэһэтин тигиитэ иэтийэллэр.

Кинилэр сайымтан, норкаттан бартаахай бэргэһэлэри тигэллэр, эрэ бэргэһэлэри сахалырыгар түһэрэллэр. Кыһыҥҥы сезон маастардарга ордук түбүктээх. Сахаҕ, оройуон ситтэн эрэ буолбакка, маллыы Алексеевскайтан, Якутскай куораттан тиийэ сабахтик киирэр.

Бэргэһэ тигээччилэр быйыл 11 ыйга 6900 солк. үлэни толорон былааннарын аҥаран иһэллэр. Аҕарлас сатиннырга Ксенья Петровна 430 солк. бородуукта сүйаны биэрдэ.

Снимокка: Л. Н. Захарова (хаҥаһа) уонна К. П. Седалищева бэргэһэлэри бэрийэллэр.

П. Охлопкова фотота.

ХОТОН УУТУЙУУТУН УТАРЫ ПРИЦЕП-ЦИСТЕРНА

Бастың опыт

Алексеевскай оройуон совхозтарын фермаларын кыстык хотоннорор эргэрэн кэрдөбүлгэ эппиэттээбэт буолбуттара элбэх. Хотоннор муосталарын аннын күһүн уонна саас олус уутуйбута, үлэһиргэ үгүс мэһэйдэри үөскэтэрэн таһыам, сүөһү бородуукуйата ......ыннытар тиэрдэр.

Муоста анна уутуйуутун сүрүн биричиинэтэ — сүөһү убаҕаһын ыраастыырга анал механизация суоҕа. Сороктор ТСН агрегата кэдьүүстээхтик туһаналлар. Ону туттарга хотон анал быраайыктаах буолларын табыллар, оҥу тэрэ агрегаты үлэлэтэр механик билиитэ-көрүүтэ, кыһамньыта эмиэ баар биһиги баҕарар. Оттон сорох кыстык хотоннор түбэһиик чертеһунан тутуллаллар. Онон итэ агрегаты кэдьүүстээхтик туһанан кыаллыбат. Ол иһин убаҕас һоһуому дьыс туолбутун кэнниэ электро-насуоһунан оборторон таһыардыаҕа эрэ бүлаара сатаачылар. Итэ, биллэн турар, хотоҥҥо сии биир тэттэри киирэр уонна үлэ тиэхнэтыгар, сиһ... аабан үүт-ас хааччытыбатыгар биллэр охсуулу оҥорбута сөп.

Итинник бэлэмнэнньэттан тахсар туһугар, сорох мындыр механизатордар сүөһү убаҕаһын ыраастыырга бэйэлэрэ айбыт оҥоһуктарынан сүксүйуттэр үлэлэрин чэпчэтэллэр, сүөһү бородуукуйатын эбэтигэ нүүс-кэми буолаллар, онон хаһаайыстыбаҕа улахан быыһыы киллэрэллэр. Олортон П. Алексеев аатынан совхоз Баайаҕатааҕы отделениетын рационализатордарын мындыр оҥоһуктарын ылан көрүөҕүн. Баайаҕалар, эмиэ атыттар курдук, кыстык хотоннор уутуйуулларыттан үгүстүк эрэйдэнэллэр, үлэҕэ улахан мэһэйдэри көрөллөр. Үлэлиир усулуобуйа кыттаатан ферманы ыччат кэлбэт буолбута. Ону туоратарга отделение бастыҥ үлэһиттэрэ электриктэр И. П. Бурнашев, Н. Е. Дедюкин уонна механик П. С. Слепцов бэйэлэрин баҕаларынан элбэхтик дьаныһан үлэлээбиттэрэ. Кинилэр саҥа оҥоһуктарын ылыахта хайдах?

Таһыттан көрдөххэ, прицеп-цистерна. Итинниххэ уоҕурдуу ыһар РУМ-3 массита туһаныллар. Шассита уу баһар массыына цистернатын олордуллубут. Ол тылын барам манна биир мындырдааһын баар. Хотон иһигэр холбуллан киирэн прицеп-цистерна, ыһаллыы маарахан буолан, хотон муостатын аалаабар диэн цистернаны ортоку сэрэнин оҥордулан, цистерна биир оттүн сирэйин ылан таас холбоҕоруу иһэр тимирчи сварка.........ыт. Онон цистернан сабардама 2 төгүл кыччатыллан ыһааһына чэпчэтиллэбит. Цистерна иһигэр автодоилка РВН-40 маарканаах вакуумнай носуоһа олордуллубут. Носуоска ҚС-2,1 от оксор хотуур привиднай шкибэ баҕа ыһалан холбонор. Вакуумнай носуос МТЗ трактор кардааныннан үлэлэтиллэр. Вакуум сүөһү убаҕаһын оборторорго аналлаах Түрэнник оборторорго улахан диаметрдаах ситии туруоруллубут. МТЗ трактор прицеп-цистернаны хотоҥҥо сыһыарыллэр, оттон вакуумунан оборторор. Цистерна туолтаҕына хотон конун аанынан таксан убаҕаһы аналлаах тоҕор сиргэ илдьэр, онно цистерна кэлии кырааныттан сүөкэнэр.

Баайаҕалар саҥа оҥоһугу аасыыт сыл олунньу ыйтан үлэлэппиттэрэ. Итэ кылгас кэмҥэ бу тэрил кэдьүүстээҕэ биллэ оҕуста. Бастакытынан, 2140 солкуобайдаах үп кэмчиллэннэ. Прицеп-цистерна хас да хотоҥҥо, уутуйаллаҕыттан көрөн, суһаллык иэһо сылдьан үлэлииринээ эмиэ табыгастаах. Агрегатка электричество күүһэ туттуллубат буолан электроэнергия кэмчилэнэр уонна энергия суох да кэмигэр сиэ биир үлэлэтиллэр. Кэрэхсэбиллээҕэ: убаҕаһы эрэ буолбакка, хойуу соҕус һоһуому эмиэ оборторон ыраастыыллар. Манна кини буолэммэккэ аккааһа суох үлэлииринээ уратылаах. Бу агрегат үлэлиэҕиттэн хотоннор муосталара мэлдьи куураахтар, ыраастар. Маны таһынан күһүн, сайын, саас суол суоҕар эмиэ маннык прицеп-цистернанан уу, эбии аһылык, бэлэмнээн тиэрдэллэр.

Саҥа оҥоһукка туттуохха сөптөөх чаастар (спискалайдар) массыыналарга отделение ахсын баллар. Отделениелэр, совхозтар салалталара, механиктара бу улахан туһалаах опыты олохтуур голору кыахтааахтар.

В. ТИТОВ, И. ИВАНОВ.
(«Фермаларга — бастыҥ ньымалары» брошюраттан).

Комментатор колонкалара

ВАШИНГТОННААБЫ КУОМУННАҺЫЫ

Израиль премьера Шамир АХШ президенин уонна киһи чугас эрэллээх кыталык конституциялэрин тумүктэрэ «саамай чугас уонна эрэллээх союзтаахтарэ ити уочараттаах көрсүүлэрэйи кыттыылаах» сарын дааны, ол курдук Америка консервативнай бөҕөтүн дааны өттүгэр дарбаанньах сыаллабыны көбүттэ. Өрүттэр «Израиль экономикатын стэнана» куттал суох буолуутун бөрөргөтүүгэ туһаайыллыбыт кэккэ быһаччы хардыылар» тустарынаа дуогабардасыыттарын бэлиэтээн турар, Рейган политическай уонна байыаннай уобаластарга икки дойду интэриэстэрэ сөп түбэһиннэллэрин туһунан этэр. Эй-би-си телекомпанията комментатора өтүкүнэйэн турар, «американский-израильскай сыһыаннаһыылар сана эрэ» садаламмытын биллэрдэ. Си-би-эстэн кини бэлиэтээбэ ити «быһаччы хардыылар» уонна «уобаласка адъюнкса сыһыннаһыыларын олохтоһуҥуна холобур» суох «көбөһөтэллэстибэлэр» тустарыттан этиллэр диэн чуолкайдаан биэрдэ.

Ол «быһаччы хардыылар» уонна «уобаласка көбөһөтэллэстибэлэр» арабтары утары агрессиянай тактикаларын быһаннаһыытыгар итэҕэһэ сүрүннээһинигэ холбоһуктаах байыаннай-политическай комитеты тэрийиннэ, холбоһуктаах байыаннай маневрдары ыытыннын, Израильга америкатскай стүргэнник тэнийэр күүстэргэ» анаан сэриэ сэбин ыскылаатыларын олохтоотуну уонна АХШ алтыс флотун харабыллары Израиль портарын туһаныыларын көрөллөр. Израильга кассетнай бомбалар курдук массабайдык кыдыйар сиһиҥ средстволары эбии биэрии туһунан сөбүлэһии, кини бомбардировщик истребитэлэрэ бэйэтэ оҥорон таһаарарыгар көмөлөһүү уонна АХШ өттүттэн үбүнэн көмөлөһүүнү кэҥэтии тустарынан сөбүлэһиилэр ситиһиллибиттэр. Израиль премьера, Вашингтоннан иһэ тиҥинэллэрдэрин курдук, «американскай администрацияҕа уруй эппитин» дьиҥнээҕэ сатаммат.

Куомунаһыы не хоһоонно кинээс барытыгар дьэҥкэ арабтары утары сэриэ аҕрессиня бэлэмнэнэр. Куомунаһыы кыттыылаахтара Ливаан, ПБТ уонна Сирия национальнай-патриотическай күүстэригэр охсуунуу оҥорор санаалаахтарын кастии даҕаны барбаттар. Тоҕо диэтэххэ, Ливаны хабалаллаабын, киниэн итэ регионка үсэлгы өтөн киирэр плацдармка кубулуту американский-израильскай быһаныгар соруннуулаахтык чопчу кылгас утары тураллар. Аҕыст сыл сайыныгар Ливаҥга көҕү көтөн киирэригэр Израиль чопчу ити сыалы тутуспута, Ливаан сиригэр американскай иҥора вехотинецтара даҕаны эбии ити сыалынан күүрэс тыммыттара. Ол эрээри американский-израильскай экспансия арабтар патриотическай күүстэрин хыһан булгуруйуттаабат.

АХШ уонна Израиль баһаанай өттүнэн бииргэ үлэлээтиннэрин кэҥэ далаабынаан арабтары уоһутарга анаарыттан сорунэй. Вашингтоҥҥа ити уобаласка ситиһиллибит сөбүлэһиилэр «Ближний Востоктаабы политическай быһыыны-майгыны уларытар кыахтаахтарын» туһунан дарбаанньахтык саҥарадлар. Итинник этиилэр арай биллиэҕи администрация, история уруоктарын ахсээ да барбакка, күүһү хайдахтаах курдук таҥаритытарыҥ туоһулуулар, ближний Востокка политическай быһыыны-майгыны, израильскай танкалар уонна самолеттар, американскай авианосецтар буолбакка, тиһэҕэр тиийэн арабскай поруоттар көҥүлгэ уонна прогресска булгуруйбат дьуулуурдара быһаарар. Уонна, ираас ый-саҥа, арабскай поруоттар дьиҥнээх интэриэстэрин ейдээһүн нарбеттии була-сатаан аҥаардастыыларын ыйдахтарына, ол регионка политическай быһыы-майгы уларыйыытын быһаарар факторынан буолуоҕа. Вашингтон уонна Тель-Авив саналарын хоту буолуо суоҕа.

Б. ШАБАЕВ,
ССТА мырыаччыта.

ДЬОН МАХТАНАР ЭМЧИТЭ

Кини балыһа хирургическай отделениетын сэбиэдиссэйэ Г. Н. Алексеев СГУ-тын бүтэрэн, онтон икки сыл ординатураҕа үөрэнэн үрдүк квалификациялаах специалист буолуоҕуттан 15 сыл аастаҕа. Ол гынан кини төһөлөөх киһи олоҕун быһаабытын аҕаан сиппэккин.

Кыһалҕыылаах, бэйэтин ньэтин толору баһылаабыт хирурга эмтэнээччилэр махталлара муҥура суох. «Дьон туһугар түүнүн-күнүһүн даҕаны аахсыбат үлэһиккэ, хирург Г. Н. Алексеевкэ, махталбын тиэрдэбин», — диэн суруйар Бахсыттан Е. Г. Егорова. «Хирург Г. Н. Алексеевка, балыһа бары үлэһиттэригэр истиҥник махтанабын. Өссө ситиһиилээҕин, бэйэҕит чэгиэн-чэбдик буолан бар-дьоҥҥутуун алҕыттэн-сүтүттэн өрүһүйэ туруҥ диэн алгыспын» — диэн аҕабыт гражданскай сэриэ уонна Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа И. И. Чичиров суругар. Итинник не хоһоонноох эйэҕэс суругу аҕыахха сөп.

Григорий Никонович тустаах үлэтинэн эрэ мунгурдаммат. **Кинини коллектива быйыл иккис сылын** профком председателиккэн быһыбардаабыта.

Эн көмөҕүнэн туһаммыт үгүс ахсаанньах дьон аатыстара **Эйэҕэс мэлдьи үтүө аргыс буоллуннар, күндү Григорий Никонович!**

Сиэнокка: хирург Г. Н. Алексеев.

ЫТЫК КҮӨЛ ТУҺУЛГЭТИГЭР

Аҕыспыт субуотаҕа уонна баскыһыанньаҕа Ытык Күөл сэлиэнньэтигэр икки ыаллыы оройуон — Чурапчы уонна Алексеевскай горка үгэс буолбут таҥарыстыы күрэхтэһиилэрэ 5-с төгүлүн ыытыллыбыта. Биэс көрүүтэн гирэны аныыныга тэҥнэһэн, остуол теннисигэр уонна дуобакка кыайан уопсай түмүккэ тэҥнэстибит. Ыалларбыт көҥүл тустууга 6:4, саахымаккэ 20,5:9,5 ахсаанынан хоттулар.

«СО» корр.

Күн-дьыл көтөн ааһара тобо түрэхэйэ! Чурапчыттаабы педагогическай училище (ЧПУ) аһыллыбыта 50 сыл буола оҕуста. Училище үлэлээбит 23 сылыгар 600-тэн тахса учууталы бэлэмнээбита. Кинини бүтэрбиттэр Саха сирин үгүс оройуоннарыгар үлэлээтилэр. Үгүстэрэ партийнай-советскай салайар үлэҕэ өрө тэнэлларыллыбыттара. Училищены бүтэрбит элбэх киһи Аҕа дойду Улуу сэриитин фроннарыгар немецкай фашистары утары геройдуу охсуспуттара. Берлиҥгэ тиийбиттэрэ, японскай милитаризмы уруссаллааһыҥҥа кыттыбыттара.

Бу училищеттан 9 учуобай, 7 ССРС Суруйааччыларын соохун чилиэннэрэ үүнэн тахсыбыттара биллэр. Сүүсчэкэ оскуола директордара, райкому сэбиэдиссэйдэрэ буола сылдьыбыттар эмиэ баалларын.

Биһиги училищеҕа үөрэнэр кэммитигэр Н. М. Заболоцкай-Чыскаан, Баал Хабырыыс, Афанасий Болуошускай-Мигалкин, Ох-Эндии—Бүрүэ, Таллан Бүрэ— барыта суруйааччылар учууталлаабыттара. Ол кэмнэ оройуоннааҕы «Социализм суола» хаһыакка Эрилик Эристиин, Алексей Бэлэрийэк, Михаил Догордуурап, кэлин Унаар Уола үлэлээбиттэрэ.

Училищеҕа үөрэммит студенниртан уонна үлэлээбит учууталлартан 80-тан тахса ахтыылар кэллилэр.

Билигин комиссия дьонтон ахтыылары, фотографиилары хомуйар. 1984 сыл бэс ыйын 13—14—15 күннэриттэн бинардэстэригэр түмсэн, училище аһыллыбыт күнүн үөрүүлээхтик бэлиэтиириэ бэлиэрыыбыт. Бары училищеттан үлэ, олох партыгар тахсыбыт дьон бу кэрэ-бэлиэ күнү бэйэбит тэрийэрбитин комиссия сөптөөҕүнэн ааҕта. Бу дьаһалы кини барыта өйүө диэн эрэнэбит.

Училищеҕа барыта 83 преподаватель үлэлээбитэ. Олортон билигин балаҕа элбэх киһи баар. Кинилэр биһиги күүтүүлээх күндү ыалдьыттарбытынан буолуохтара.

Күнду доҕоттор, суругунан, телефонунан сибээстэһиҥ. Суруктары, ахтыылары Чурапчыттаабы интернат-оскуолаҕа Павлов Иван Михайлович патыгар ыытыҥ.

Комиссия сорудаҕынан
Алексей БРОДНИКОВ.

СҮРЭХ-КУРААН

Маҕаһыктаммыт ааспыт Улуу сэриигэ сылларыгар биһиги ыраһыоммут үгүс колхозтара республика хотугу балык промышленностаах оройуоннарыгар көсөҕүттэрэ. Олор ортолорутар «Дьулурҕа» колхоз эмиэ баара.

Өлүөнэ өрүһү тэҥнэри устан «Дьулурҕа», Новгородов аатынан уонна Бахсыттан 60-ча хаһаайыстыбалаах Капов аатынан колхозтар колхозтаахтара арыыстабан, ыраах эҥэрдэриэн, муҥу ыччаттарынан тыыран хаймыр тааспыт.

Үчүгэй дьон туһунан
ЫТЫКТАҺЫАН ЫТЫКТАНАР
Очерк

...Түөрт хабдьыттыы сүгэн сылайан-ыраан күн үөһэ күөрэйиитэ уол дьиэтигэр киирбитин иһэтэ уҥуох-кэтэ көрүстэ:

— Хайа, тукаам, хайдохпутый? — диэн сэмээр ыйытта. Булт-алт туһунан мэлиэ улаханнык көнсөтэрэ байанай собулээбэтин Дэбдьиэй дьонтон истэр буолара.

Көстөкүүн иһигэр төһө да өрүкүйэ үөрдэр, үстүөрт хабдьыларын ӨРЭ ытэ.

— Оо, мэлийээхтээбиккин. Чэ, хомойума, байанай барахсан уоҥ очоҕу туоллугу уруктэриэҥ, Аҥкы ӨРҮС үгүөр бултаабыта. Кадровай буочут буолан «сымнаҕас көмүҥүнэн» Иэҕэ дойду валютнай фондун хаҥатыспыта.

Кымыгас-хотугас уолу колхоз салаатата биригэдиэринэн анаабыта. Константин Иванович бу үлэни 15 сыл эҥкилэ суох толорбута.

Кэлин доруобуйата мөлтөөн, эҥтэҥэ-эмтэҥэ, туберкулезнай диспансерга заавһыныан үлэлээбитэ. Оччолорго оннооҕор түөрт оройуон кырыһахтара эмтэнэллэрэ. 1934 сылаахха тутуллубут дьиэ эмэҕэрэн улаханнык айгыраабыта. Ол иһин Константин Иванович оччолорго кылаабынай врач эбээһинэҕин толорбут К. И. Скворцоктуун субэлээн ССРС Верховнай Советын депутата С. Г. Жиркоотан көмөлөһүүгэр кердээспүттэрэ. Депутат көмөтүнэн 200 тыһыынчаҕын көрүллэн капитальнай ремуон ыытыллыбыта. Оннооҕор завхоз үгүөтүк сүүрбүтэ-көппүтэ, эдэр сыратын биэрбитэ. Туберкулезтаахтар дьиэтэ биллиэҕин да оччолорго оҥоһуллубут көрүҥүн сүтэрэ илик.

Кэнники кини Мурун Тыымпыйа чараһын быһыытыгар санга бэртээхэй дьиэни туттубута, бэйэтэ промкомбинакка үлэҕэ киирбитэ. Дьулурҕа үлэһит маҥан даҕаны сирдэр-бэтэҕэ, үтүө суобастаахтык үлэлээн республика Олохтоох промышленность министерствотын, ССКП райкомун уонна райсовет исполкомун Бочуотунай грамоталарынан, «Үлэҕэ килбиэннээх иһин» медалынан наҕараадаламмыта.

Промкомбинат кыһыл кунчугар үлэ ветераннарыгар анаалаах стендэҕэ К. И. Монастыреп хаарт тыската эмиэ баар. Коллектива бастыҥ киһитин, үлэ ветераныи (кини бастыҥа бочуоттаах сынньалаҥҥа олоҕор) умнубат, өрүү билэ, сибээстэһэ турар. Маннык киһи улахан уоҥа Афанасий механиктыыр, кайиттэ Вера Гавриильевна уонна кыра уоҥа Иван столяр-ыалларбыт. Кыстара Валентина Константиновна Магаданнааҕы педагогическай институтун бүтэрэн, билиэм Чурапчыга оҕото оскуолатыгар зачеркиеттаммыт ыһыаһы үөрэтэр.

Оҕо саҕыттан эрэйи-кыһалҕаны билэн бар-дьоҥун, уопсай дьыала туһугар олорбут, үлэлээбит К. И. Монастырев ытык тыыннаах итыктанар.

П. СПИРИДОНОВ.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай—21-505.

«Сана олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ.